

Sanctuarium

Paoletti, Agostino

Coloniae Agrippinae, 1677

In Festo Assumptionis B. V. M. Beata Virgo Maria majestate & elegancia vestita ingressa est cœli regiam, ut omnes Angelici spiritus admirati sint incomparabilem ejus pulchritudinem.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55680)

descendendo. Verum enim verò ò magne Dei & Mariæ serve & cliens, libens agnosco ruditatem meam, hæctenus gloriam tuam obfuscasse potius quam manifestasse? attamen si forte temeritas mea qua tuas prærogativas celebrare præsumpsi

contemptum aut reprehensionem aliquam meretur, me hac excusatione apud te excusabo dicendo ferrum nimis quam æruginosum tuis orationis meæ, commorum fuisse ad discutendum ex virtute Magnetica sanctitatis, tuæ.

SERMO VIGESIMUS QUINTUS
IN FESTO
ASSUMPTIONIS GLORIOSÆ
Virginis MARIÆ.

Non est factum tale opus in universis regnis. 2. Paralip. cap. 19.

EHem quot admirandi & prodigiosi effectus videntur multis in locis, temporibus, & occurrentibus casibus in hoc amplissimo totius universi theatro! idque non sine sæculorum præteritorum stupore. Videntur enim terra, ær, & cælum certatim inter se contendisse, utrum eorum plures reperisset modos quibus se oculis mortalium spectabilius redderet magisque prodigiosum. Post mortem Augusti Sol visus fuit radiis suis omnino excitus, stellæ in cometas crinitos sanguine rubescerent transformati fuere, cælum denique haud secus ac combustibile, igne flammaque videbatur conflagrare: *Sol totus defecit, Cælum late ardere visum, & stella crinita sanguineo colore apparuerunt.* Wittenbergæ tres simul observati fuerunt Soles, & in quolibet eorum cernebatur gladius sanguine tinctus. *Wittenberga visi sunt tres Soles, quibus singulis cruentus inerat gladius.* Vidente Imperatore Henrico Septimo, & Clemente Quinto Summo Pontifice *Tres Luna simul apparuerunt.* Graciano Orientis Imperatore regnante, in Francia juxta Civitatem Atrebatensem integro die non nisi mera Lana de cælo depluit. *Diem unum pluit Lana Anno 1494.* Carolo Octavo Franciæ Rege in Italiam proficiscente manna pluit: *In Gallia Cisalpina manna pluit.* Romæ duobus diebus continuiter ex pluvia sanguinea immaduit: *Pluit sanguis in arena Concordiæ.* In monte Albano, Colonia, Constantinopoli, regnante Valentino Im-

peratore saxa de cælo pluerunt. In Liguria cæro, in Hasbavia Franciæ grauum & pisces, Aniltenii terra, Bizantii cinis, alibi lac, in altis denique locis ferrum, Romæ etiam ut Gregorius Magnus t. 1. scribit, *corporali visu sagitta calvus vultu, & singulos quoque ferire videbantur.* At in prodigiis suis sese non minus admirandum exhibuit. Romulus die 5. Julii, dum actualiter Dis suis sacrificaret, ex improvviso in ærâ raptus fuit: (Romulus est ex oculis elapsus, nec deinceps vel ipse, vel corpus est defuncti visum.) In ipso ære velut in Campo Martio, visa sunt intempesta nocte scuta & lanceæ igne inter se acriter confingentes (Inter multa prodigia quæ comparuerunt, nunciatum visas noctu lanceas ignitas, & scuta hæc illuc differunt.) Postquam M. Antonius cum Cæsare prælium inire decrevisset, nocte sequente (Omnis generis organorum exaudita est symphonia, strepitusque turbæ.) Paulo antequam Henricus Septimus Imperator ex hac vita migraret, Mediolani post solis occasum, per intergrum horæ spatium in ære visus est vir quidam armatus humana statura solito altior, & postea paulatim disparuit. (Post solis occasum visus est eques armatus longe humana specie major.) Similiter in eodem loco circa tertiam horam noctis visi sunt duo equites armati, qui inter se acriter præliabantur: (Duo equites pari specie die inter se dimicantes conspecti evanuerunt. Hierosolyma quoque iteratis vicibus non sine timore ingenti fatalem quandam & flammæum gladium

Plin. l. 2. c. 23.

Ioan. Rav. vis in off. f. 46. fo. 2. v. Prodigia.

Io. Bapt.

Fulg. l. 1. c. 4.

Sabell. 1. c. 4.

Tit. Liv. Dec. 4. l. 9.

diū conspexit, item super se vidit per aëra dif-
currentes diversos curus, militum quoque vi-
sunt turbæ acii bello inter se confligentes. Ere-
nim forte existimabitis, Auditores, terram utpote
quæ conditione inferior est, quoad similes ad-
mirandos & prodigiosos effectus cælo & aëri ce-
dere voluisse? certe toto cælo erratis. Nam Ge-
nuæ regnante in Italia Berengario secundo, in
Germania vero imperante Henrico Patre Ortho-
nis Primi, sedente in Sede Petri Joanne Unde-
cimo. Fons integrum diem sanguine manavit.
Quando Salvator Mundi natus est, Romæ
trans Tyberim oleum fons quidam scaturire cœ-
pit: Ex fonte in quadam privata domo oleum ma-
navit. Anno octavo Lotharii Imperatoris, ex-
surrexit ex improvviso mons quidam ad sex pas-
sum millia sese extendens. Neapoli juxta mou-
tem Vesuvium causantibus ejuſdem terræ mo-
tus conquassationibus, ex quadam terræ apertu-
ra egressi sunt homines gyganteam staturam præ-
ferentes. In possessionibus Vetii Marcelli, qui
Neronis ægeus sive Procurator erat, pratium
quoddam una cum Oliveto situm suum muta-
vit, adeo ut arbores & terra prati illius postea in
alio loco inventa fuerint. L. Matio, & S. Julio
Consulibus visi sunt duo montes loco suo dimo-
veri, & armis igneis inter se dimicare: Duo mon-
tes fragore magna que emissæ flamma simul con-
currere conspexi sunt. O stupenda, ô inaudita pro-
digia! Num aliquando similia uspiam facta le-
gittis? Veruntamen cuncta hæc umbra sunt tan-
tum in comparatione ad effectus omnipotentis
Divinæ? quos inter, mea opinione palma & co-
rona pulchritudini debetur Mariæ, de qua meri-
tò dici potest: *Non est factum tale opus in univer-
sis Regnis. Nec similem visa est, nec habere sequen-
tem*, adeo ut Angeli dum magnum hoc Marianæ
pulchritudinis miraculum Cælestem regiam in-
gredi conspicerent, attoniti dixerint: *Qua est ista,
pulchra ut Luna, elevata ut Sol* Ere enim intellectus
creatus, qui milienos & infinitos mundos ima-
ginari sibi potest, ad formandos pulchritudini
Mariæ adæquatos conceptus omnino est insuf-
ficiens. Unde sanctus Valentinus Archiepisco-
pus dicebat: *Solve cogitationibus habenas, dilata
intellectui simbrias, describe apud te in animo vir-
ginem quandam purissimam prudentissimam, pul-
cherrimam, devotissimam, humillimam, mitissi-
mam, omni gratia plenam, omni sanctitate pollen-
tem, omnibus charismatibus decoratam: Quan-
tum potes, tantum auge, quantum vales tantum
adde, major, superior, excellentior est hæc Virgo.*

Dum igitur Angeli eam cum stupore admiran-
tur, ego eandem cum ea qua par est devotione
celebrabo, vos me auscultate cum attentione pa-
riter & silentio.

2. *Non est factum tale opus in universis Regnis.*
Nescio quo jure nonnulli depravati sensus ho-
mines moti sint ad detestandam pulchritudinem
tanquam culpabilem & noxa plenam, utpote
quæ cum superbia conjuncta & confederata esse
cernitur: *Superba res est Pulchra mulier?* Existi-
mant enim pulchritudinem nil aliud esse quam
fucum quendam sive pigmentum vultus & vani-
tate compositum: *Vana est pulchritudo.* Prov. 31.
Alii eam Ætææ monti comparant, utpote quæ in
cordibus humanis, ut videre est in senibus, falsis
Susannæ calumniatoribus, incendia causat, hi e-
nim *Exarserunt in concupiscentiam ejus.* Daniel.
Alii quandam cum Sole similitudinem eidem de-
negantes, fulguri, quod apparendo evanescit, ean-
dem comparant. Quid enim? Ergone deformati-
tatem quæ toti mundo in abominatione est, lau-
de digna esse dicemus? Absit. Hæc enim ipsi quo-
que Deo abominabilis erat. Quisquis enim in a-
spectu vel minimum habebat deformitatis aut
turpitudinis vestium, is à Deo sacris altaribus ap-
propinquare prohibebatur. Lege quoque huma-
na sancitum fuit, ut si plures invenirentur unius
ejuſdemque delicti rei complices, is primo tortu-
ræ subiceretur, qui cæteris deformior esset, cum
deformitas certum quasi sit irregulati & inordi-
nati animi indicium, e contra vero quasi certa Re-
gula sit, quod sicut turpis corporis habitudo decla-
rat quem proclivem ad scelera, ita pulchritudo ad
virtutes. Lacedæmonii Archidamū Regem con-
demnarunt, eo quod turpem quandam mulierem
duxisset in uxorem: Ex pulchritudine autem nil
nisi virtutes conjici possunt: *Species corporis, simu-
lacrum est mentis figuræ, probitatis,* inquit Am-
brosius. Hoc unicum dicere sufficit, quod Dæ-
mon semper pingatur turpis, Angeli vero beati
elegantes & pulchri. Mulieribus pauperioribus
pulchritudo dotis loco est, eademque ut Aristot.
ait, vitis litera quædam est commendatitia. Plato
huic vitæ bona assignavit, primum locum
sanitati assignans, secundum pulchritudini, Di-
vitiis denique tertium, superbi ornamentum loco
pulchritudo inserviet: *Fulgebunt iusti sicut Sol.*
Voluntas ipsam non amare non potest, utpote
quæ nullam mali conjunctionem admittit, se-
cus enim illud Philosophi axioma veritati con-
sonum non foret, quo dicit: *Pulchrum & bo-
num convertuntur.* Quisquis pulchritudinem

Bald. Fari-
nas. q. 25.
v. 105.
Bald. l. ob-
servare.

Diod. Siculus. contemnit, virtutem vituperat, nam si hæc in medio extremorum consistit, illi membrorum congruam proportionem pro Metropoli habet, & requirit ut illa sint per excessum nec nimis magna, nec nimis parva per defectum. Et quis est qui ignoret, quod species Priami dignus est imperio? In Indiis Orientalibus & in urbe Cætea in Regem eligebatur cæteris omnibus pulchrior. Porro dos hæc & prærogativa, in vultu Virginis Deiparæ plus quam in quavis alia pura creatura Majestate plena, valdeque admirabilis relucet. Unde Gregorius Nicomediensis stupefactus exclamat dicens: *O pulcherrima pulchritudo omnium pulchritudinum! O Dei genitrix pulchrorum omnium summum ornamentum.*

3. Item non sunt mihi oculi Aquilini, qui in radios venustatis & pulchritudinis Marianæ suum immediate figere possint obturum, ideo eam observare & speculari conabor in quadam reflexione, & in obliquo, nimirum in speculo suæ sanctitatis. Sanctus Evangelista Matthæus Christi Redemptoris & successive ac consequenter omnium Regum Genealogiam describens, dum generationem & dependentiam Salomonis à Rege Davide recenset, dicit: *David autem genuit Salomonem ex ea, qua fuit Uria.* Matth. 1. Circa quæ verba duæ mihi occurrunt difficultates. Prima est cur Uria mentionem faciat, qui ad Christi stirpem nullatenus pertinere potest? Alia est, cur Matrem Salomonis & Davidis Regis conjugem proprio nomine non appellet: Cum enim in illa Genealogia ponantur propria nomina Thamar, Raab & Ruth, cur non etiam Bethsabeam proprio hoc nomine expressit? num forte præfatis mulieribus conditione inferior extitit? Minime. Imo vero cæteris nobilior fuit, atque illustrior, quia Regina erat, & coronæ cujusdam adeo gloriosæ ut Davidis fuisse noscitur, consors erat, nec non Mater filii cujusdam adeo magni, gloriosi, sapientia & potentia præcellentis, qualis Salomon erat. Mota est hæc difficultas à sancto Remigio dum ait: *Quarendum est? quare Evangelista Bethsabea proprio nomine non nominavit, sicut cæteras mulieres: De prima vero difficultate alius quidam interrogat dicens: Quare Uriam qui ad Christi Genealogiam non pertinet, speciatim nominat, & Bethsabeam tacet, quæ progenitrix Christi est? Sanctum Matthæum id ipsum casualiter & omnino fortuito fecisse nequaquam credendum est, imo vero id ipsum prouidenter & non sine mysterio fecisse existimo. Maldonatus nonnullorum opinionem refert di-*

centium, ideo factum fuisse, quod Bethsabea uxor ex marito, quam ex nomine suo esset. Hanc tamen responsioni Maldonatus non subscribit, imò eandem nequaquam admittit, siquidem in Scriptura longe nominatur sic Bethsabea, quam Urias: *Quod non ita est, nam Urias in Scriptura non, Bethsabea saepe nominatur.* Unde si veram inuenire resolutionem volumus, illa nobis aliunde inquirenda erit.

4. Abraham cum tota sua familia ex præcepto Dei domum deserit paternam, nec non Civitatem suam nativam, & in Ægyptum se recipit: *Descendit Abram in Ægyptum ut peregrinaretur ibi.* Genes. 12. Cumque prope regni Metropolitim, quæ Pharaonis Regis residentia erat, pervenissent, dixit Abraham Saræ conjugi suæ, scio equidem pulchritudinem tuam quodam esse eodum magnetem, qui enim te conspicit, nisi lapis sit, adorare te cogitur. In Ægypto hæc dubie nunquam hæcenus visa fuit pulchritudo tam rata, ac tua est, & consequenter apud omnes præcipue vero apud Regem desiderium cui non minus quam admirationem excites, siquæ scilicet negotio fieri poterit, quod species tua quæ aliis serenitatem lætitiæ conciliabat, mihi in fatalem funestæ cujusdam mortis vertatur occasum: *Novi quod pulchra sis mulier, & quod cum viderint te Ægyptii districti sint, uxor illius est & interficiant me.* Ibid. atque ideo operæ pretium esse judico, ut ita inter nos conveniamus, ut scilicet nomen tibi vendices non conjugis, sed sororis meæ, sic enim elegantia vultus tui utrique esse poterit magnæ felicitatis occasio: *Dixi ergo obscuro te, quod soror mea sis, ut bene sit mihi propter te, & vivat anima mea ob gratiam tuam.* Ibid. Verum sistamus hic nonnihil, Auditores. Quæ ratione fieri potuit, quod in vultu Saræ tanta consideret formæ venustas, si ut Abulenensis in cap. 12. Genes. scribit: *(Erat septuaginta annorum, in qua ætate mulier inveterata est aliquantulum.)* Idemmet Postatus respondet, quod Sara nullus hæcenus peperit filios, ideoque pulchritudinem suam constantius conservavit, nam parere, nutrire, lactare, & educare liberos, magnum adfert pulchritudinis formicæ præjudicium. *Esat in illa ætate adhuc pulchra, quia nondum conceperat, vel pepererat? concipere autem, parere, & nutrire. Perit velociter mulieres inveteratas reddi? Videbat Sara ergo Sara adhuc esse satis in ætate bona & pulchra. Item Idem ibid. Alii vero affirmant, & quidem majori cum admiratione, eam fuisse nonagenariam, propter in qua ætate comæ non jam exaruerant, sed & cap-*

D. Remig. in Cat.

D. Thom.

Didac. de Cel. in Ben. Pat.

quæ Evangelista Bethsabea proprio nomine non nominavit, sicut cæteras mulieres: De prima vero difficultate alius quidam interrogat dicens: Quare Uriam qui ad Christi Genealogiam non pertinet, speciatim nominat, & Bethsabeam tacet, quæ progenitrix Christi est? Sanctum Matthæum id ipsum casualiter & omnino fortuito fecisse nequaquam credendum est, imo vero id ipsum prouidenter & non sine mysterio fecisse existimo. Maldonatus nonnullorum opinionem refert di-

sancti argenti admittunt, atque vultus elegantiam rugæ seniles deturpant. (Fieri potest mulierem nonagenariam sua pulchritudine ac forma cepisse ad amorem Reges potentissimos?) Cui tamen rationi scriptor quidam modernus subjungit. Id mirum non esse, siquidem Sara vultum suum unguento quodam ex myrrha confecto ungebat, quod conservanda pulchritudini erat proportionatum valde & congruum: (Myrrha & unguentis in curanda cure locus erat mulieribus, quibus sane juxta sæculi illius consuetudinem, operam dedisse Saram, affirmant. *Idem ibid.*) Verum enim vero quavis alia ratione postposita, Lyranus præ cæteris difficultatis nostræ nodum doctissime videtur dissolvere, dum ait: (Potest dici de pulchritudine Saræ, & tenacitudo carnis, quod conservatae sunt à Deo propter ejus sanctitatem. *Lyrano ibid.*) Sanctitas enim optimum est unguentum quod sanitatem conservat. Lumen istud à Lirano subministratum, veram & solidam nobis rationem suggeret, cur Evangelista Matthæus Bethsabæ nomen proprium Christi Genealogiæ minimæ inseruerit. Neque enim illam dignam reputabat quæ registraretur, quia in vultu hanc deformitatem pulchritudinis suæ florem non solum mortificat, verum etiam obscurabat omnino: Si quidem in vultu suo delicta referebat complice Davide, contra Dei honorem, propriam exultationem & famam, cum jactura vitæ miseri Uriæ mariti sui, turpiter patrata? Quis enim hæc turpitudines & famæ foetores non erubesceret. Aliæ autem mulieres revelata facie comparere possunt, utpote quæ tales errores non commiserunt. Unde Hugo Cardinalis ait:

Hugo Cardinalis.
Nota quod prædictæ mulieres tres nominatae sunt, quia ex generationibus suis laudari meruerunt. Hæc autem Bethsabæ non nominatur, quæ peccavit cum Davide, & in virum suum, quem interfecit. Unde colligitur, quod à spiritus sanctitate nascatur & conservetur speciei in vultu venustas, quodque ab erroribus & criminibus commissis obscuratur & deturpetur? ac proinde à specie decoris conditio colligatur sanctitatis, quanto enim illa major est, tanto hæc quoque majora habebit incrementa. Verum enim vero, Dicite sodes, o Auditores, quis unquam sanctitatem MARIE explicare poterit? Nullus omnino. Nullus igitur etiam pulchritudinem ejus poterit representare. Ipsa verum quoddam fuit miraculum sanctitatis, utique igitur pulchritu-

dinis quoque miraculum fuit. Sanctitas Virginis, unica duntaxat Dei sanctitati cedit: Pulchritudo MARIE post Deum quamvis aliam venustatem creatam longe antecellit. Dicant igitur quicumque Scriptores, sive Poetæ, sive Historiographi quidquid libuerit? Dicant inquam Leucaten genas habuisse rosis consimiles, Palladem visu suo rapuisse hominum corda? Ceterum jactasse aureum Comæ suæ colorem, Ethenicem pro gloria sua reputasse capillorum suorum longitudinem. Celebret quoque Neapolis suam Parthenopen, suam Penelopen Italia, Thessalia suam Daphnem, Scythia suam Thaminidem, suam Laidem Corinthus, Syria suam Cleopatram, Roma suam Luceriam, frustra enim adducit harum omnium in singulis particulatis in qua excellunt, elegantia, nam si etiam omnes per singulas dispersæ vultus & corporis venustates & elegantia in unam personam conjungerentur, minimum tamen pulchritudinis Mariæ gradum vel radium talis Pandora assequi nequaquam posset: Quia *Nes simile visa est, nec habere sequentem. Non est factum tale opus in universis regnis.*

5. Imò omnis pulchritudo per singulas Creaturas dispersa & divisa, in Maria Virgine à Deo collecta est, & velut in brevi compendio conjuncta; ad eum ferè modum, inquit Tertullianus, quo pictores ad vultum aliquem quantâ possunt elegantia delineandum, quicquid est in aliis speciosissimis fœminis decorum, elegans & pulchrum ingeniosâ quâdam imitatione in effigiem à suo penicillo exprimendam affabrè transferre norunt. En ipsissima Tertulliani verba: *De magnis*, inquit, *eminentiora præsumpta sunt; quomodo si aliquis pictor egregius, ex multarum pulchritudine personarum, unam aliquam velle coaptare, & exprimere personam ex pluribus speciebus speciosam, diversas vultuum gratias in unam faciem colligat, & de præcipuis præcipuis eligat, ut unam ex plurimis formam artificis dispositione componat.* Simili artificio, ut Plinius scribit, usus est famosissimus Zeuxes, quando à Crotoniensibus rogatus dum super tela quadam effigiaturs erat famosa Helena à Græcis tantoperè celebrata: vel ut Plinius scribit ad instantiam Agrigentinorum Dæ Jononis effigiem. Nam prothopy loco 5. venustissimas & omnibus numeris pulcherrimas sibi puellas ex omnibus quas invenire potuit, studiosè selegit, & ex qualibet eas est partes faciei imitatus, quæ vel maxime eas spectantibus admirationi esse

In Nativ. Dom. An. 2. ad lau.

Tertull. ad v. Valent. 6. 12.

Joan. de Carth. lib. 2. ho. 5. fol. 145. Cic. lib. 2. de Invent. esse

esse poterant; hacque ratione quandam pulchritudinis quintam essentiam composuit, quæ cum suis prothotypis collata occasionem generate videbatur alicujus naturam inter & artem obortundæ invidiæ: Agrigentis facturus tabulam, quam in templo Iunoni Lacinia publicè dicarent, inspicit virgines eorum, & quinque elegit, ut quod in quinque laudatissimum esset, pictura redderet. Tamen si Deus non indigeat, ut alienæ perfectionis imitationem aliunde mendicet, utpote qui vivum est omnium creaturarum prothotypum & Idæa, attamen ad hoc ut Mariæ pulchritudo summum attingeret venustatis apicem, in ea epilogare & compendiare voluit, omnium prerogativarum, perfectionum & elegantiarum creaturarum supremam excellentiam, quas unquam homines in aliis quibuscunque mulieribus venustissimis admittatæ sunt & suspexerunt. In eam igitur brevi compendio simul redegit gravitatem Saræ, Rachelis honestatem, Ruth parimoniam, modestiam Esther, Rebecca prudentiam, Generositatem Jahelis, Annæ continentiam, Deborah animositatem, Agar patientiam, Innocentiam Susannæ, Noëmi humilitatem, fecunditatem Liæ, virginitatem filiarum Sephte, Michol nobilitatem, Judithæ pulchritudinem: Quidquid pulchritudinis & candoris in aliis extitit, omnia in semetipsa aggregas hac virgo, & in singulis omnes superat, & in omnibus singulos; adeo ut de ea cum Poëta dici possit:

*Et qua sparguntur in omnes
In te mixta stant, & que diversa beatos
Efficiunt, collecta tenes.*

6. Nescio an aliquando cum speciali attentione incomparabiles illas observaveritis laudes atque encomia, quæ Spiritus sanctus sanctissimæ attribuit Virgini Mariæ, dicendo in Canticis: *Eccet tu pulchra es amica mea: Eccet tu pulchra es.* Etenim in hoc unico & solo encomio, ehem quot comprehenduntur mysteria! Orditur per ly *Eccet*, quod ingentem secum infert admirationem: *Eccet vox admirantis est* Ly *Eccet* inaudita prodigia, & nunquam hactenus visas raritates significat: *Eccet dum apponitur, inaudita, nova, maximèque admirabilia indicat.* Bis autem ly *Eccet* repetit, quia non simplicem quandam sed duplicatam valdeque admirandam vult pulchritudinem indicare. Bis quoque hoc pronomen *Tu* exprimitur, idque non alio fine, quam *Ad*

hanc singularem ostendendam pulchritudinem quoque additur pronomen Tu. Bis quoque repetit ly *Pulchra*, ad insinuandam pulchritudinem quandam valde raram, tam extream, quam æternam: *Ut ostendat eam pulchram & æternam, exteriorius, in opere & intentione.* Nomen quoque hinc titulus principalis quo eam honorat, dum eam amicam appellat, a mysterio nequaquam vacat. *Amica mea, Proxima mea.* Quomodo sine Spiritus sanctus de tara Mariæ pulchritudine loquens, eam proximam & Deo vicinam appellat? Nimirum vult inferre, quod pulchritudo Mariæ ad Dei pulchritudinem proximè accedat, & nescio quidnam divini in se contineat: *Amica mea, Proxima mea.* Etenim veritas per approximationem ad Deum, fulgens illustratur fulgore; juxta illud Psalmi: *Accedit ad Deum & illuminatur, profecto qua maxime omnium ad Deum proximè accessit, maxime quoque omnium à Deo illustrata sit, opera pretioso est, idque omnibus prerogativis, maxime vero in pulchritudine de qua hic loquitur Spiritus Sanctus.* Ehem quam doctè & appositè concludit Hugo Victorinus, dum ait: *Tu sola pulchra, quia nihil quod turpe, est in te: Pulchra in corpore, pulchra in mente: In corpore pulchra te facit integritas virginitatis: in mente pulchra exhibet virtus humilitatis. Tota ergo pulchra es.*

7. Beatissima Virgo non quidem ad seipsum collaudandam, sed ad Dei gloriam celebrandam hunc in modum loquens introducit: *Ab initio & ante sacula creata sum* Ab initio, idem est, quod *Ab æterno*, inquit Hugo Cardinalis, quasi Augustissima hæc Imperatrix dicere vellet: *Ab æterno creata sum.* Veruntamen nescio quâ ratione intelligi aut explicari possit, quod creatura aliqua, si ens creatum sit *Ab æterno*; siquidem hæc duo aliquam inter se contradictionem implicare videntur, nam quod creatum non videtur ab æterno esse posse & contra. Cuiuslibet enim ensi ab æterno esse posse & contra principium. Sola æternitas nec principium admittit, nec finem, atque ideo soli Deo, non verò aliis convenit: *Æternitas separat Deum ab omni re creata, docent Patres Theologi.* Et Gregorius Nazianz. inquit: *Temporis interstitio à Deo scinditur & dividitur: Deus enim æternus est, nos verò subdumus temporis aque ac cætera res creata.* Quomodo igitur de Mariæ Virgine dici poterit: *Ab initio & ante sacula creata sum?* Si ab initio, id est, ab æterno, quomodo creata? Si creata, quomodo ab æterno? Utique

1. lin. lib. 20. fol. 336. in fin.

Mich. de Palatio 2.2. lib. 5. c. 35. in 7. si.

Cant. 1. v. 15.

Hugo Card. sibi Mich. Gbisl. lib. exp. 4.

Idem ibi.

*Palatio E. 177
Bibliotheca medicæ
XV 25*

Utique id realiter intelligi non poterit, quia in mundum hunc producta fuit in tali differentia temporis, id est, quando jam triginta novem secula mundi, vel ter mille octingenti anni elapsi essent. Neque etiam intelligendum est. Ideo aliter, hoc enim in speciale Mariæ prærogativam minimè redimaret, siquidem non solum ipsa, sed & omnes creaturæ præteritæ, præsentis, & futuræ fuerunt ab æterno objectivè, in idæa & mente Dei. Optime id ipsum notavit Archiepiscopus noster Valentinus Thomas de Villa Nova dicens: Non videtur ad magnam Virginis laudem pertinere, hoc enim omnibus, non modo sanctis, sed omnibus creaturis commune est. Quid quid enim in tempore factum est, ab æterno in illo exemplari Verbo Divino ordinatum est. Quid ergo magnum dicitur de Virgine: Ab æterno ordinata sum? Difficultatis hujusce intelligentiam ex sequenti poterimus historia elicere. Legitur itaque apud Gilbertum quoddam antiquus quidam, sed famosus pictor qui telas colorum vivacitate velut animatas reddens, per stuporem quasi exanimabat spectantium mentes, omniumque passim ad se rapiebat applausus, quod inquam hic postquam pulcherrimæ cuidam picturæ, ultimam addidisset perfectionem, eandem alteri ejusdem professionis valde quoque celebri pictori videndam ostenderit, qui eam videns attonitus hæret. cumque illam aliquanto tempore magno cum stupore observasset, labia restrin-gens, contractisque superciliis dixit: Opus centum annorum. q. d. verè istud est opus eximium omnibusque numeris absolutissimum? nisi enim mihi non esset, quæ in eius opifice laet excellen-tissima artis peritia nota, dicerè profectò eum in picturæ hujus delineatione centum annorum spatium consumpsisse. Ecce tibi nunc facis de-lararam superius insinuatæ difficultatis intelli-gentiam: Ab initio, ab æterno, & ante secula creata sum. Quasi dixisset; Deus per omnipoten-tiæ suæ colores, adeò me in corpore pariter & anima pulchram atque venustam effecit, ut dici possim Opus æternitatis, id est, opus tale in quo perficendo videri possit adhibuisse incon-sumabilem quandam æternitatem: Opus æterni-tatis, quia in me velut in brevi quodam epilo-go recapitulavit omnem venustatem & pulchri-tudinem quaqua versum per totum universum dispersam in tali circumstantia vel differentia temporis. Ecce tibi optimè cum hac expositione correspondentem Sancti Fulgentii doctrinam

dicens: Tanta est pulchritudo sanctitatis, & puritatis Mariæ Christi matris, ut vix æternitati commensurari queat: Nam si Deus in Virginis formatione æternitatis immensitatem consumpsisset, fateor quòd nec meliorem, nec puriorem facere potuisset. Huic proposito aptè convenire vide-tur responsum illud à Seneca magno illo Philo-sopho Neroni Imperatori redditum, qui cum pannum quendam holosericum ingenioso pro-fus labore phrygio opere acupingi fecisset, hunc-que in finem ab Impera-ote magna gemmarum, & margaritarum copia, & quidquid opulentæ in thesauris Romanis conservabatur fuisset ad-hibitum, illique Phrygio opeti insertum: Nero octingulam scanam, ob sumptus magnitudinem, pulchritudinemque spectaculum admirabile consici curavit. Cum autem opere hoc absoluto Seneca ad suum de eo judicium ferendum ab Impera-tore rogatus fuisset, ad illud dignè celebrandum alia inventire verba non potuit, quam hæc se-quentia: Nunc te pauperem esse demonstravisti, hæc enim scanà amissâ, similem etiam nullam ad-i-pisceris, quasi diceret: adeò nobile & opulentum est opus istud, ut te nunc pauperem publicè de-clarasse videatis? neque enim tantas possides di-vitias, ut aliud opus huic simile facere possis. E-hem quàm pulchrum opus Phrygium est san-ctissima Dei genitrix Maria, ipsiusmet Dei ma-nibus elaborata & absoluta, in quam tot mollia, tot gemmas & lapides pretiosos, tot insignes margaritas, id est, tot gratias, prærogativas, perfe-ctiones, & elegantias adhibuit, ut exhausta per eam videatur Divina ejus Omnipotentia, dici-que possit: Demonstrasti, vel Declarasti te esse pauperem, siquidem ex mente Sancti Fulgentii: Nec meliorem, nec puriorem facere potuisset, quæ etiam opinio est Tuitiensis Abbatis Rupertii, di-centis: Nihil sapientius, nihil perfectius potuit facere Deus, quàm quæ fecit in Virgine.

Plut. de
colibenda
im.

8. Fingunt Poëtæ quòd ad formationem Natal. Pandoræ, omnes Dii ex mandato Jovis debue-
Com L. 2.
Myth. c. 6.
S. Thom.
Villan.
Conc. 2.
Annun.
Catho. B. V. M.

1. Thom.
Villan.
Conc. 2.
Annun.
Catho. B. V. M.

Catholica veritate, Pandora cum Maria? ad cuius formationem omnes tres Divinas personas se applicuisse piè credo, Pater scilicet, dando ei omnipotentiam? Verbum, sapientiam? & Spiritus sanctus bonitatem & gratiam, per quas domus terræ, cœlo, & toti universo prodigiosum quoddam redditur miraculum. *Hæc nostra Pandora* (ita prosequitur Sanctus noster Villanovanus) *Deo suo non stupori, sed amori magis fuit. Placuit virginitate, placuit puritate, placuit humilitate, placuit denique omnigena morum virtute.* Et veluti alius quidam Scriptor affirmat Tres Divinæ personæ illam adorandam, atque pulchritudine quâdam aded heroicâ ut similis ei nulla reperiat in toto universo, locupletandam sese veluti exinanierunt: *Deus Pater in ea posuit suam potentiam, in quantum potentiam Divinitatis receptivam illi contulit? Filius in ea posuit suam sapientiam, in quantum sigillum virginitatis integrum servavit: Spiritus sanctus in ipsa posuit gratiam suam, in quantum plenitudinem gratia illi dedit.*

Idem.

Bern. Bust. ferm. 4. Maria navis.

9. Unde vanitas sine dubio maxima futura esset, si quis ejus pulchritudinem nostratæ & terrenæ comparare vellet. Reflectamus, obsecro, mentis nostræ oculos ad pulchritudinem Angelicam, & videamus num ad minus illa eam adæquare valeat. Etenim in Genesi legitur, quod Jacob è domo Laban socii sui discedens, domum suam repetiverit paternam, post longum iter autem ingruentibus tenebris, defatigatum corpus suum ad quietem composuit cervicalis vice palliolo suo scitè involuto capiti suo subiecto. Vix autem somnus sensuum fores clauserat, cum ecce sub meliori somno superveniens Angelus, qui si non fuit nuntius mortis, saltem ad minus minister erat Martis, ejusdem auribus in clamat, eumque excitatum, ut vires suas cum illius robore cellatas experiretur ad lucem invitat? Jacob portè oblatum sibi certamen non recusat, sed erectus in pedes tergum suum à molestis onerosisque vestibus liberat, seque denudat, exerit brachium, omnibusque in se animi viribus excitatis intrepidus & animosus adversari præstolatur insultum. In frontem se illi opponit Angelus, eique nunc pede, nunc manu minatur, omnem melioris insultus faciendi occasionem caprat? unus eorum viribus quidem prævælet & arte, alter in ingenio & dolo confidit. Sese invicem irretortis aspiciunt oculis, sibi mutuo innuunt moventur, urgentur, ringuntur, stringuntur ab invicè, in mutuos complexus

ruunt, terit unus alteri pedibus insidias, neferatur manibus brachia, brachiis cinguntur læta, ac denique in terram, competitorumque viribus, sive arte, sive denique dolo prosterentur utque nititur. Verum è Auditores, si recte video, & si non fallor, Angelus colluctator cedere, se dedere, seque victum esse fateri videtur, æque aliam amissæ victoriæ causam assignare novit, præterquam auroræ comparationem: *Dimittite me jam enim ascendit aurora.* Quidam tes hæc portendit? Ergone aurora, quæ aurorum radiorum suorum splendoribus, ad ascensionem palmæ, & victoriam comparandam cum animare debuisset, sinister ei euit horoscopus, prænuntians ei victoriæ jacturam? Et tamen verè ita est, dii enim: *Dimittite me, & causam assignat: Jam enim ascendit aurora.* Quod si Angelus quidam rebellis fuisset, cui tenebræ amice, ut verò inimica fuisset, dicerem ipsum aliquationabilis fuisse causa subnixum, sese sub emergentem auroram recipiendi in fugam; non autem Angelus quidam fuit, è beatorum Angelorum numero minimè infimus. Quid igitur dicemus ad hæc? Existimo quod in hac nobis repræsentetur his quædam & contestatio quoad nobilitatem & pulchritudinem inter Jacobum & Angelum, id est, inter Naturam humanam & Angelicam. Non quidem inter se concertarunt viribus lacertorum seu brachiorum, sed utrimque adductam rationum efficaciam. Ego (dicebat Angelus) in cœlo creatus sum ante hominem, & mox in Ephesam seu archemâ Deo adoptatus: In operationibus meis, nullum habeo me impediens molem corporis, ab omnibus quæ affligere possunt, miseris mundanis sum exemptus: Nullum mors sui in me habet, cum sim immortalis. Peccato minimè sum subiectus, utpote qui in gratia fui consumatus, ac proinde sum, fui, & ero semper Dei amicus, & fidelissimus servus. Tu autem è Homo, in terra, de terra creatus es, & tanquam terræ incolæ, ad aratrum es destinatus, veluti corporeus coactus es tributa solvere humanis calamitatibus, in operando imperfectus, in itam Dei facile incidere, & moriendo Deum perdere, ac proinde ad æternam Inferni tormenta condemnari potes. Sæpeque hæc meæ rationes adductæ adeo manifestæ & veræ, ut ne sciam quid adversus illas in contrarium adducere aut replicare possis, quapropter sile & cede. Jacobus angeli argumenta refutando in hunc modum replicabat:

Handwritten notes in the left margin, including the word "X" and some illegible characters.

Vertical handwritten notes in the right margin, including "D. Pe", "Dm", "de A", "jamp", "Maria", "Virg.", "Roper", "de L", "firm", "Nati", "Virg.", "And", "Pm", "mir", "chol", "7. n."

Est homo verus Angeli Dominus, utpote qui in hominis custodiam & servitutem à Deo est destinatus. Homo verè parvus quidam est mundus, ingens quoddam visibilibus rerum miraculum, capax meriti, & quantum ad animam suam immortalis. Etenim quod homo corporeus sit, ipsam gloriæ suæ nequicquam præjudicat, imo prodest ei, eamque mirè adauget, cum ab omnipotentis manu Dei, cum stupenda quadam membrorum symmetria, & admirabili sensuum suorum ordine sit formatus. Adhæc esse corporeum connotat ens verum, pulchrum & bonum. Etenim dum hæc rationes ad invicem conferuntur, ecce progreditur aurora seque omnibus facit esse conspicuam: *Ascendit aurora, id est, Maria, de qua dicitur: Quis est ista qui ascendit sicut aurora consurgens? Quia compa-*

Cont. 6.
v. 9.

teate Angelus se victum clarè fatetur, ceditque miræ mysticæ auroræ Mariæ pulchritudini & venustati: *Dimitte me, jam enim ascendit aurora.* Quasi dicere voluisset: Homo quidem quoad pulchritudinem cum Angelo compete- re aut concertare non potest, sed se ab eo hac in parte victum fatetur debet, veruntamen non minus verum est, quod Angelus quoad sui pulchritudinem cum Maria concertare non possit, sed omnem illi cogatur cedere gloriæ & victoriæ palmam: *Considera quam serena vibratio* (inquit Cardinalis Damianus) *quam luminosus fulgor, circulares orbem tanti luminis superfundat, ut aliorum luminum claritatem (id est, Angelorum) non mediocriter obscurat: Maria est aurora, de qua nascitur Sol iustitiæ Christus, solius solæ claritati succumbens, & inter Angelorum Choros supereminens & exalta, merita singulorum & omnium titulos antecedit.* Et alius quidam hunc scripturæ passum & Jacobi lactam in eundem sensum exponens dicit: *Iam verè aurora Maria est, quam cum videret Angelus cedit Jacob, genus humanum representanti, quia ex eo quod Maria nata est, natura Angelica hominibus quodammodo inferior fuit: unde dicitur de virgine, Exaltata est super choros Angelorum.* Et quidem quia in ore duorum vel trium stat omne verbum, si vobis duorum doctrina non sufficiat, ecce quoque præter hos tertium Expositorem: *Cedit Angelica puritas forori nostræ, sordens spiritus illi beati, ad Mariæ mundiciam comparati.*

D. Petr.
Dum ser.
de Ass.
pomp.
Maria
Virg.

Robertus
de Lici.
serm. in
Nativ. M.
Virg.

Andr.
Pm. Ra.
mir. An.
thol. 12. §.
7. n. 837.

10. Porro videbatur Angelo indignum esse quod pulchritudo sua, à mulieris cujusdam venustate obscuraretur, sicut sol stellarum splendores adumbrat, ac proinde quod facere solet

Proleptii Sanctorale.

Belli dux victus, dum cum victore novum ag- gredi molitur prælium, idem quoque Angelus ca natura fecisse videtur, captata occasione ex- legatione Gabrielis ad Mariam abituri, ad tra- ctanda cum ipsa maximi ponderis & momenti secreta, ne enim hic Angelus coram B. V. Maria comparans ab ea vinceretur in pulchritudine, omnes Angelorum Chori (uti mihi persuasum habeo) ad eum exornandum ut in specie ele- gantissima appareret, omnem possibilem adhi- buerunt industriam; Hic enim per anni flavo- dinem capillos colorabat, comam capitis cri- spabat, & hinc inde gemmis & unionibus distin- guebat, alter ille in capitis ejus vertice integrum quendam hortum florum plantare videbatur: multi Liliis eum exornabant, & rosas genas ejus tingebant. Uisus è cælesti gaza & opulentis- simis cæli thesauris pretiosissimas capiendas gemmas & monilia supra frontem ejus rubi- num quendam adaptabat, alius ad sinistram rutilantem suspendebat carbunculam, & cœ- lestem in pectore adamantem. Hic ex argento, & auro ac margaritis vestes ejus acungebat, ille è cælesti viuidario decempro Lilio ejus adori- nabat dexteram, ut virginales puritatis securi trophæa portaret. Atque his aliisque è cælo ac cœlestibus ei datis ornamentis expolitus, à Di- vinitatis Throno ea, qua par est, reverentia se- cedens, rapido ac pernici volatu per ætis liqui- das semitas in Civitatem Galicæ Nazarethana- nam advolavit, & veluti flos quidam novel- lus in proportionato sibi viuidario nimirum ter- reno illo Paradiso, quem Maria inhabitabat, appulit, suasque è caruleo aureoque colore variegatas alas deo recolligens & compo- nens, summa cum modestia & reverentiæ ex- pressionem eam devotissimè salutavit dicens: *Ave S. Luce.*

c. 11.

gratia plena, Dominus tecum, ac demum om- nium arcanorum Dei sibi commissorum eam participem reddidit: tandem Virginis responso & consensu accepto, subito iterum & ex impro- viso, ut sacer textus inquit, inde se iterum rece- pit: *Et statim discessit Angelus ab ea.* Etenim sub- bitum hunc à Maria discessum valde admiror; Hæc enim sunt ò Archangele compleme- ta, & reverentiæ signa, quæ huic Virgini futuræ protinus Dei matri debentur? ubinam aulicos hosce didicisti mores & cæremônias. In ingres- su tanta usus es civilitate & reverentia, & nunc à Virgine recedens ad eò inuibanus eris & inci- vilis? Verum enim verò ò Auditores excusatum habetote Gabrielem, siquidem is domum Vir- ginis

V u

ginis

ginis ingressus, oculorum suorum lumina in hoc pulchritudinis theatro circumquaque circumagens, aded mox attonitus, animoque suspensus & confusus hæsit, ut nimis stuporem mox elinguem & mutum effecerit. Unde pulchritudinem angelicam à venustate Mariana tantopere superatam esse videns, verecundo quodam tinctus rubore, frontem suam summa cum reverentia inclinavit & recessit; siquidem ei pulchritudo sua deformitas esse videbatur in comparatione ad Mariæ speciem. Ac proinde *Statim discessit Angelus ab ea, Admirans Mariæ pulchritudinem*, inquit Bernardus, & S. Basiliscus Martyr: *In conspectu Majestatis nobilis Mariæ, disperset nobilitas Angelorum.* Vel cum S. Eusebio: *statim discessit stupens in virginea forma; & virtutis plenitudine.*

II. Verum enim verò, non immerito hic aliquis dicere poterit, nihil in se eximium continet, quod pulchritudo unius duntaxat Angeli, à speciositate formæ Beatæ Virginis Mariæ superata fuerit: veruntamen hanc, quam talis, quisquis est, facit instantiam, nequaquam rejicio; imò verò ut quod excellentiam Marianæ pulchritudinis quamvis aliam superexcedentem plenius satisfaciam, Marianam venustatem, cum universa omnium Angelorum pulchritudine comparare nequaquam subterfugio. Et quidem ad eandem clarius probandam ab hodierna solemnitate haud procul statui recedere. Etenim Beatissima Virgo Maria paulò ante suam in cœlos Assumptionem, in ætate quadam consistente & perfecta constituta erat, suæ tamen senectutis pondus ferebat levius, quam alii donum floridæ suæ juventutis: ætas natura jucundum vultus sui viridarium rugis senilibus temporis vomere sulcare non audebat. Intra viginti duorum annorum spatium Deus minime morti permisit, ut ad pulcherrima vitæ suæ stamina recedenda sese ingereret, sed nodum quo fortunata ejus anima carni suæ purissimæ & virginæ innoxia erat, per amorem dulciter solvi voluit, adeo ut mortem suam non minus suavem & jucundam expecta fuerit, quam illi eandem communiter sentiunt esse amaram. Apostoli beatissimo huic corpori, quod fuit pudicitie & sanctitatis lycæum, cum devota pompa honoratum exhibere sepulchrum. Cœlum Empyreum tetra invidere videbatur, quod intra finem suum depositum haberet inæstimabilem divitiarum thesaurum. Ac proinde solis equi suum ab oriente in occasum rapidissimum cursum vix trina vice absolverant, cum ecce glorio-

ssimus Mariæ Spiritus purissimo & virginis ejus corpori se denuo reunivit, ut tanto citius postea velut valoris inæstimabilis gemma in Paradisi gazani assumeretur. Argenteæ autemque nubes ei gloriæ suæ thronum efformarunt. Aperti sunt cælestis ædificii pellucidi ac transparentes Chrystalli, unde Angeli in vestes & finium Virginis ingentem omigenorum florum imbrem deplerunt. Cum incredibili lætitia & jubilo de cœlo descendentes ei Chori occurrunt Angelici ex illis & rosis contextas ei offerentes coronas. Jucundissimæ illæ sempiternæ veris lusciniæ, suavissimos illi concinere concentus, & suavissimam simul modulantes melicam, inter læta tripudia harmonicas quoque resonare faciebant cytharas & organa. Intet quæ gaudia Maria radius lucidissimis circumdatis gloria, atque ingenti beatorum spirituum corona comitata, stellas pedibus suis calcans summa cum majestate ingressa est supremi Cælorum Monarchæ regiam aulam. Unde tanta tamque rara pulchritudine Regnum cœlestis ingrediente, omnes cælestis aulæ consortes attoniti & stupefacti, tantos perfectæ pulchritudinis excessus in ea admirantes, quasi vagabundi ppyliones ab elegantia speciosissimi vultus sui attracti, videbantur peregrinam hanc venustatem contemplando & celebrando fatiari minime posse, triplici quæstione replicantes: *Qua est ista, qua ascendit innixa super dilectum suum? Qua est ista qua progreditur sicut aurora consurgens? Qua est ista qua ascendit sicut virgula fumi?* Angeli igitur Mariæ vultum respicientes hærebant attoniti, & per curiosas, quas instituebant interrogaciones satis significabant, se in nulla unquam creatura tantas vidisse elegantias. Petrus eorum interrogacionibus hunc in modum respondet Archiepiscopus noster Valentinus: *Quis vobis, O Angeli, respondebis? Quis dicere poterit, qua est ista? Non mihi si lingua centum, vobis si ora centum, si ferrea vox, si centum ora darentur, docere non sufficerem, qua est ista. Vos potius nobis dicite Qua est ista, qui ejus decora & venustate, qui ejus splendore & claritate frumini: vobis nunc melius innotescit Qua est ista. Nulli reperiantur colores Rhetorici, nec humani, nec Angelici, qui eam repræsentare possint, aut æquare.*

12. Magna consideratione digna sunt illa sponsi & tonis cœlestis curiæ verba, quibus virgo sponsa invitatur, ut relictis hisce terrenis miseris in cœlum concedat gloria coronanda: *Veni*

Greg.
Thaum
Orat. de
Annunt.

D. Bern.
D. Basiliscus
Mart. D.
Euseb. in
Cat. D.
Thom. in
c. 1. Luc.

Handwritten notes in the left margin, including the word "X" and other illegible characters.

Can.
v. 8.
Bap.
Corn.
Lap. id.
Mem
Mich.
Chiel.
Exp.
veria
span.
idem
Ghid.
id. Es.
D. B.
spud
nara
3. ser
a. 2.
D. E.
orat.
laud.

Cant. 4. v. 8. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni coronaberis, &c. Etenim quod per hanc Virgini propositam invitationem dies Assumptionis intelligatur, id ipsum Rupertus Abbas Tuitiensis expresse affirmat, dicens: *Veniens de Libano, quod interpretatur candidatio, id est, migrabis de corpore isto, corpore candido, corpore virgineo.* Alius quidam ait: *Beata Virgo evocata est ex Lybano. Amanna, Hermon, & savir, ex hoc mundo evocata est ad Christum in cælum, ibique coronari Regina Cœli & terra.* At vero vocata est trina vice, per tria Veni, quia tres receptura erat coronas live Laureolas, Virginitatis, Doctoratus, atque Martyrii: *Cum triplici aureola, scilicet eminentis virginitatis, Doctoratus & Martyrii, fuit enim ipsa primiceria Virginum, Doctorum & Martyrum.* Et merito, quia *Virgo Virginum exitit magistra evangelizantium Apostolorum, & cum Crucifixo martyrum Rege Martyr.* Vel trinies vocata est ad cælum, scilicet, tanquam Sponsa, tanquam Mater, & tanquam Virgo: *Veni sponsa Veni Mater, Veni Virgo.* Porro inter cæteras Partum opiniones, hæc præ omnibus mihi specialiter placet, quod ter vocata fuerit, ad ingens illud desiderium exprimeandum, quo universa cœlestis curia expectabat, ut ingrederetur Paradisum. *Per hoc quod tribus vicibus explicatur verbum veni, vehementissimum significatur invitantis desiderium, ingenique ejus rei affectus.* Ac proinde per primum Veni invitatur, ut veniat ad fruitionem gloriæ essentialis, quoad animam: Per secundum Veni invitatur ut ascendat ad fruendum gloria essentiali, quantum ad corpus videndo Sacratissimam Christi humanitatem. Per tertium Veni, ut subito in cælum veniens desiderium fatiet Angelorum & Beatorum quod habent ad videndum raram & incomparabilem ejus pulchritudinem & speciei suæ decorem, ad hoc ut complete beatificarentur quoad beatitudinem & gloriam accidentalem. Idque verum esse, vel ex hoc colligitur, quod Angeli in Assumptione Virginis præ læticia exsultant & jubilent, Deumque glorificent & benedicant: *Assumpta est Maria in cælum, gaudent Angeli, laudantes benedicunt Dominum.* Nec mirum, nam ad proprium interesse Angelorum, aliorumque Spirituum beatorum spectat, quod B. Virgo assumpta sit in cælum, siquidem pulchritudinem & decorem a. 2. c. 3. G. ejus videndo augetur in ipsis jubilus & gloria accidentalis. *Gaudent igitur & lætantur Angeli (inquit S. Bernardus) cum B. Virgo anima & corpore ingreditur Empyreum cælum, quia videns*

Reginam cœli hodie primo in curia Paradisi, quilibet calcus ordo lætatur, quia in B. Virgine reperit aliquid gloria specialis. Denique cum S. Epiphanio concludamus, utpote à quo discimus venustatem Mariæ, multis modis quamvis aliam pulchritudinem creatam superare, ipsaque infinita Dei pulchritudine sola esse inferiorem: *Quæ sola Deo excepto cunctis superior existit, formosior est Cherubim & Seraphim, & omni exercitu Angelorum.*

PARS SECUNDA.

13. Porro ingressus matris Dei, velut alterius cujusdam Sabæorum Reginae ante thronum mystici Salomonis, merito caufat in Angelis stuporem, quia ipsis, *Salva filii Majestate videbatur gloriosior esse Assumptio Mariæ, quam ipsamet Christi Salvatoris nostri ascensio.* Neque enim inficiari poteritis, ingressum Principis alicujus in urbem Romanam, tanto esse majori Majestate decorum, quanto major est Principum, Cardinalium, & Nobilium ei occurrentium quantitas & qualitas. Soli Salvatori nostro obviam processere Angeli, siquidem præter hos nemo alius adhuc erat in paradiso: Beata Virgini autem obviant Angeli, & alii Beati, imò Redemptor noster ipse & omnes tres personæ divinae: *Hæc Assumptio Virginis aliquid excellentius habet ascensione filii Dei (inquit Bernardus) scilicet quoad triumphalem occursum; quia filio Dei soli Angeli occurrere potuerunt: Matri autem ascendenti occurrit ipse Jesus, cum tota cœlesti curia Beatorum, tam Angelorum, quam etiam justorum, solemniterque evexit eam ad beata Consistorium sessentis.* Non tantum autem Dominus Jesus homo Laureatus corpore glorificato, sed & ipse Rex Deus trinus & unus dicit potest Sacratissima Virgini triumphaliter occurrisse. Solum mihi replicare poteritis Christi in cælum ingressum vel ex hoc capite majori fuisse majestate præclarum, quod secum omnes è Lybno adduxerit animas. Cui respondeo, verum id quidem est; veruntamen etiam Mariam in suo præclaro comitatu habuisse omnes animas Purgatorii, è quo in ipsa assumptæ Virginis die fuerunt liberatæ, & una cum Beatissima cœlos ingressæ sunt fruituræ æterna beatitudine. Ita existimant multi scriptores, & specialiter Joannes Gerson, qui *Censuit Purgatorium fuisse evacua- son. in sum. Quam igitur gloriosa fuerit Beatissimæ son. in Virgi-*

D. Bern. apud D. Bern. Sen. ser. 11. a. 2. Et B. Pet. Dam. ser. 40.

*Magn.
Tract. 4.
apud
Andr.
Gelsom. in
Theatro
caelesti c. 7.
Et Bern.
Eust. 2.*

Virginis assumptio exprimi non potest; sicut & quantum illa Angelis & universae curiae caelesti laetitiam attulerit, est ineffabile.

14. Plura quidem de gloriosa Beatæ V. Mariæ Assumptione vobis exponere esset animus; veruntamen sicut ferrum à magnete, & à succino palca, ita me à superius declarata Mariæ pulchritudine efficaciter trahi sentio, de qua utique dici potest: *Non est factum tale opus in universis regnis.* Etenim ex libro Exodi novimus, quod postquam Deus cum Moysè locutus fuisset, facies ejus deinceps ita resplenduerit, ut nullus ex universo populo in ejus vultum intendere poterit; quisquis verò vultus Mosaiici contemplandi cupidus, vim sibi inferebat pupillas non dimittendo, visus ejus exinde adeo obstupefiebat, ac si ipsammet solis sphaeram pertinaciter fuisset intuitus. Qua de re S. Paulus Apostolus loquens ait: *Quid multiplicatus esset splendor gloria vultus ejus, ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi.* Porro Moysen cum Maria Virgine comparate, idem est quod caelorum vastitati aeternam componere. Ac proinde si Moyses ex eo quod unica tantum vice, idque non multo tempore cum Deo locutus fuerit, tantum sibi acquisierit vultus splendorem, à fortiori colligere licebit, quantum fuerit Virginis facies Deiparae decor, quæ cum Deo incarnato toties locuta fuit, quæ ipsam in suo purissimo sinu novem mensium spatium portavit, quæ triginta tres solidos annos continuos familiariter cum ipso conversata fuit. Unde S. Vincentius Ferrerius ait:

*D. Vinc. Ferr. in
Virg. Nat.
vivo. Dom.* Legitur quod Moyses locutus fuerit cum Deo in monte, propter hoc radii splendori procedebant de facie ejus in tantum, quod populus non poterat eum respicere. Deinde verò Sanctus idem format argumentum à fortiori dicendo: *Fiat ergo ratio, si facies ita oras splendens in sola Dei locutione, quanto ergo magis facies Virginis Mariae ex Filii Dei conceptione?* Et Richardus à Sancto Laurentio subjungit: *Si eam pulchra apparuit, facies Prophetæ ex consortio sermonis Dei, quid existimas de facie matris ipsius Dei?*

*Rich. à S.
Laur. l. 5.
de Laud.
Virg.*

15. Splendor vultus Mosaiici intuentium potentiam visivam impediēbat: Ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus ejus. Majores autem erant utique hae comparatione effectus ex pulchritudine in elegantissimo Mariæ vultu residente causati. Etenim de Clerico quodam qui magnæ Dei patienti magno opere devotus erat, legitur, quod magno cum ardore dignus fieri desideravit, qui

vel semel ad minus conditionem & qualitatem effigiei Marianæ, quam in vivis prae se tulerat, videre & contemplari posset. Sæpe sapius desuper genuflexus magna cum animi anxietate à Deipara petiit; ac proinde post multas longasque preces Beatae Virginis complacuit huic devoto sermo suo favorem concedere; Et per submissum prædicto Clerico Angelum, eidem indicari fecit, preces suas pro voto exauditas esse, ideoque se desiderato vultu Mariam aspectu reipsa positurum esse, cum hac tamen pacto conditione, quod ab excessu splendorum & pulchritudine vultus sui prodeuntium visio oculorum suorum esset privandus; Bumque proinde monuit, ut caveret ne ex devota sua curiositate cæcus evaderet. Clericus pactum tantum habuit, & acceptavit: Cumque ab Angelo, iam jam venturam virginem ut soam ei exhiberet pulchritudinem, monitus esset, hac sibi cautela utendum esse decrevit, nam ne totaliter cæcus fieret, dextera sua unum oculorum suorum clausit, & unico duntaxat oculo desideratam speciem aspexit: *Clericus suis oculis nimis aut callide, aut timide prospiciens, oculum unum includens, altero solo intuetur caelestem, & per virginem Virginis Majestatem, & pulchritudinem, & subito ex illo oculo factus est cæcus. Veruntamen gaudium & jubilus, quo se ex ea visione affectum esse sensit, adeo ingens fuit & excellens: in cuius conspectu moratur, rapitur, haurit, gloratur, ac deficit, ut se ex ea visione beatitudinem fuisse existimavit: adeoque nihil fatiens cæcus quoque fieret ex oculo dextero, manum qua eum obturaverat, sustulit, dumque eum aperiret, protinus beata Virgo disparuit. Unde se utroque oculo, beatam Deiparam non vidisse vehementer dolebat, & animi amaritudine plenus affligebatur quod altero oculo tanta materni eminentem pulchritudinem non aspexisset. Atque ideo vehementi hoc desiderio excitatus, magno cum fervore Deiparae de novo supplicare cepit, dicens: Paratum se altero quoque privato oculo. Quem piensissima Dei mater exaudiens, iterato se illi videndam amantissime exhibuit: Et iterum pulchritudinem suam aperit. Cumque sermo Deiparae juxta votum satisfactum esset, visum ei quoque perfectissime restituit: Ecce quam admiranda Virginis pulchritudo, pro qua semel aspicienda, non dubitavit ille charissimæ oculorum lumina perdere.*

16. Casus profusus similis à Patre Pelberto de Themessvat recensetur; nimirum quod fac-

Etus quidam juvenis beata Virgini devotus ejus miram pulchritudinem magno opere coluerit, ideoque cum insoliti cujusdam affectus expressione illam quovis momento salutavit, dicendo: Ave Maria. Deipara igitur servum suum consolatura de caelo descendens in nube quadam splendidissima, innumeris Angelis comitata & circumdata splendoribus eidem apparuit dicens:

17. l. 1.
13. art. 3.

idem ib.

Desideras meam pulchritudinem videre? Cui juvenis magna cum anxietate respondit. O Virgo benedicta, quam vis indignus sim, toto tamen corde desidero. Mox Maria velum à vultu suo subduccos dixit ei: Aspice decorem meum, ejusque qui decoravit me. Dumque caelestem hunc vultum contempleretur, se in anima interior magna consolatione affecti sentiens exclamavit & dixit: O Domina, si à tua pulchritudine separabor, nunquam in posterum consolari poterò; atque in hisce vocibus præ dulcedine mortuus est.

17. Verum eaimverò dicere nonnemo poterit, hocce effectus in iis qui Deiparæ Virgini devoti sunt, consecutos esse, mirum non est; at verò si ostendero in infidelium animis longè excellentiores, majorisque ponderis & momenti productos esse, quis inde non obstupescet. Audite

igitur si libet. Gonzalus Sylveira Lusitanus in Indias navigatorus, quandam Beatissimæ Virginis depictam effigiem secum eo advenit; cumque in urbe Monoimorape quæ Regni Metropolis & Regis residentia est, appulisset, Regem illum veneraturus abiit eique sacrosancam hanc imaginem dono donavit. O ingens & stupendum negotium! Imago hæc mox ut à Rege visa fuit, tantopere placuit, ut ex incomparabili ejus pulchritudine consolatus & in Deiparæ Virginis, quam Dei matrem esse cognovit, amore raptus, ex infideli protinus factus fuerit Catholicus, imò quisquis gratiam seu beneficium aliquod ab eo poscebat, hanc ei in gratiam hujus sanctæ Imaginis denegare volebat nec poterat. Quod si igitur tanta est pulchritudo copiatæ effigiei Deiparæ, quanta erit ipsius Originalis? Quæ tanta efficacia umbra prædita fuit, quid de vera luce nobis imaginari debemus? Ex hisce igitur antecedentibus quilibet vestrum consequentiam deducat, atque ex hisce omnium debilissimis argumentis, quilibet nostrum concludat verissimum esse quod Non est factum tale opus in universis Regnis.

SERMO VIGESIMUS SEXTUS IN FESTO SANCTI BARTHOLOMÆI APOSTOLI.

Facta est contentio inter eos, quis eorum videretur esse major. Sanctus Lucas cap. 22.

1. **S**igna exteriora & foris apparentia non tantum insidiosa sunt, verum etiam maligni sunt & præceptores, qui docent & erudiunt aspicientes id quod in objectis conservatur secretum & absconditum. Signa sunt ad alterius rei manifestationem, inquit Angelicus Doct. Signum est, quicquid apprehensum in intellectu, ducit nos in cognitionem alicujus rei. Et quis est qui nesciat quod ex signis cognoscatur sarcina, ex stirpe rosa, ex fructibus arbor, ex cespite spica, leo ex ungue, ex canu avicula, ex di-

luculo serenam. Quam fertilis esset terra Chanaan ex uno vitis botro Moyles cognovit: Quem portaverunt in veste duo viri. Attentos vos esse requiro, O Auditores, ad observandum signa illa sensibilia, quæ in sacris sanctæ Ecclesiæ scænis, seu etiam imaginibus & statuis comparantes sancti Apostoli & Martyres secum ferunt. Sanctus Petrus fert claves, signa nimirum jurisdictionem sibi à Christo tam in caelo quam in terra datam significantia: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum

Exod. 13.

Matt. 16.